

HISTORICKÝ VÝZNAM XI. SJAZDU KSČ

V sjazdoch Komunistickej strany Československa právom vidíme milníky na našej ceste k socializmu. O XI. sjazde KSČ môžeme právom povedať, že je takým milníkom, za ktorým už dovidieť veľkolepé perspektívy socializmu.

Súhrnné výsledky historických, ekonomických a spoločenských premien v Československu, ako ich zhodnotil XI. sjazd, ukazujú, že u nás už boli položené pevné a neotrasiteľné základy socializmu. Vychádzajúc z týchto konštatovaní a zo zhodnotenia medzinárodného postavenia ľudovodemokratického Československa, XI. sjazd ukázal, že v danej etape vypstáva možnosť, ale aj zákonitá nevyhnutnosť vytýčiť si ako bezprostredný cieľ: dovŕšiť socialistickú výstavbu v našej vlasti.

V súvislosti s veľkou historickou úlohou dovŕšiť budovanie socializmu u nás XI. sjazd všestranne rozobral nielen doterajšie výsledky, ale súčasne vytýčil ďalšie smernice pre prácu v oblasti politického, hospodárskeho a kultúrneho života.

Pre marxistických historikov je XI. sjazd — zhrnujúci doterajšie skúsenosti a výsledky socialistickej výstavby v Československu a vytyčujúci ďalšie smelé perspektívy — už sám osebe mimoriadne vážnym historickým javom, ktorý si zasluhuje všestranné štúdium a rozbor. Súčasne však XI. sjazd prináša pre historikov závažné úlohy, ktoré tvoria súčasť úloh celého kultúrneho a ideologického frontu. Spolu s veľkými ekonomickými a sociálnymi zmenami, ktoré sa u nás od oslobodenia uskutočňovali, dochádzalo i k veľkým premenám v oblasti kultúry, k premenám v myslení a cítení širokých mas pracujúcich. Boj za dovŕšenie socializmu bude, prirodzene, klásť ešte väčšie nároky na výchovnú činnosť pracujúcich, lebo iba človek úplne oslobodený od buržoáznych názorov a prežitkov, iba človek ovládajúci marxistické učenie a preniknutý socialisticou kultúrou bude schopný v danom čase úspešne zvládnuť vytýčené úlohy. Vybudovanie socialistickej spoločnosti si nemožno predstaviť bez revolučnej premeny v ideologickej nadstavbe. A práve preto XI. sjazd prikladá mimoriadne veľký význam otázkam kultúrnej revolúcie. Kultúrna revolúcia je všeobecnou črtou, všeobecne platnou zákonitosťou pri prechode od kapitalizmu ku komunizmu.

Ako je známe, leninská teória kultúrnej revolúcie, ku ktorej sa naša strana nielen hlási, ale ktorú aj smelo uskutočňuje, rozoznáva dve hlavné úlohy tohto procesu: prvou úlohou je priblížiť kultúru ľudu a druhou je prekonávať vplyv buržoáznej ideológie a rozšíriť pôsobenie komunistických ideí. V Zpráve o činnosti ÚV KSČ XI. sjazdu o súčasných hlavných úlohách, ktorú predniesol prvý tajomník ÚV KSČ Antonín Novotný, sa konštatuje, že „kultúrna revolúcia má u nás svoje zvláštnosti dané historickým vývojom a podmienkami našej krajiny. Silne rozvinutý kapitalizmus mal vplyv na pomerne vysokú kultúrnu úroveň obyvateľstva a na poprednom mieste robotníckej triedy: to nám prácu uľahčuje. Buržoázna demokracia predvojnového Československa umožnila však buržoáznej ideológii zapustiť vo vedomí ľudí, najmä stredných vrstiev, hlboké korene: to nám prácu sťažuje”.

Táto neobyčajne výstižná charakteristika podmienok kultúrnej revolúcie v Československu má hlboký význam pre prácu na kultúrnom i ideologickom fronte. Vyplýva z nej najmä nevyhnutnosť bojovať proti všetkým prežitkom maloburžoázneho demokratizmu, ktoré sa zakorenili v pomerne širokých vrstvách obyvateľstva a najmä značnej časti inteligencie. Maloburžoázne ilúzie pomáhali upevňovať najmä nesprávne koncepcie o vzniku československého štátu r. 1918. Buržoázii sa dlho darilo udržovať vedomie, že stála na čele národnooslobodzovacieho boja českého a slovenského ľudu a že zohrala teda v národnom vývine v jeho dôležitej etape progresívnu úlohu. Niet pochýb, že jednou z veľmi dôležitých úloh našej historickej vedy musí byť odhaľovanie politiky buržoázie pri vzniku Československej republiky, v období prvej ČSR, Mníchova, v oslobodzovacom boji za druhej svetovej vojny. Vážnosť týchto úloh zvyšuje okolnosť, že tohto roku si pripomíname 40. výročie vzniku ČSR a 20. výročie potupnej mníchovskej zrady. Hovoriac o týchto jubileách na plenárnom zasadnutí Ústredného výboru Komunistickej strany Slovenska, ktoré sa zaoberalo úlohami strany na Slovensku po XI. sjazde KSČ, prvý tajomník ÚV KSS Karol Bacílek zdôraznil, že „tieto výročia musia spoločenské vedy a propaganda využiť na to, aby do centra teoretickej, historickej a propagandistickej práce postavili úlohu robotníckej triedy a ukázali pravú tvár buržoáznej demokracie”.

Priebeh kultúrnej revolúcie a ideologická práca na Slovensku má, pochopiteľne, ešte niektoré osobitosti. V polofeudálnych podmienkach Uhorska i za prvej ČSR Slovensko si zachovávalo charakter zaostalej agrárnej krajiny, kde široké masy mali pomerne ťažší prístup ku kultúrnym výdobytkom. Do r. 1918 nemali Slováci svoje školstvo a kultúrne zariadenia. Z tohto faktu vyplynula v posledných 13 rokoch nevyhnutnosť oveľa intenzívnejšie sprístupňovať vzdelanie, kultúru a umenie širokým masám slovenských pracujúcich. S hrdosťou možno povedať, že doterajší priebeh kultúrnej revolúcie na Slovensku, podmienený práve búrlivým industrializačným procesom, dosiahol bohaté a radosťné výsledky. Avšak i v súvislosti s kvantitatívnou stránkou kultúrnej revolúcie vyplýva pre slovenských historikov náročná a vďačná úloha — dať pracujúcim do rúk najrozličnejšie príručky zo slovenských dejín, a to nielen

syntetické dejiny Slovenska, ale aj dobre a prístupným spôsobom informujúce práce o priemyselnom vývoji Slovenska, o vývoji poľnohospodárstva, o revolučných tradíciách, najmä o Slovenskom národnom povstaní atď.

Zo zložitého politického a ideologického vývoja na Slovensku vyplýva po XI. sjazde KSČ i naďalej potreba dôsledne a húževnate bojovať proti rôznym formám ľudáctva a klerikalizmu. Historici stále v ešte nedostatočnej miere ukázali reakčnú úlohu najmä katolíckej cirkvi v slovenských dejinách, ekonomické závislosti ľudáctva od kapitalistického vývoja a najmä doteraz úplne nedostatočne odhalili obludnú tvár tzv. slovenského štátu. Pravda, v tomto smere treba dodať, že splnenie tejto úlohy si vyžiada užšiu spoluprácu príslušných archívnych inštitúcií s historikmi.

Boj proti prežitkom ľudáctva a klerikalizmu treba viesť súčasne vo dvoch líniiach: odhaľovaním týchto negatívnych javov na základe historického materiálu, a na druhej strane vyzdvíhovaním naozaj progresívnych, revolučných javov slovenských dejín. Niet pochýb o tom, že slovenský ľud má tiež dosť bohatých pokrokových a revolučných tradícií, na ktoré môže byť právom hrdý, ktoré však nie sú dnes dostatočne známe. Treba vyzdvihnúť predovšetkým tie pokrokové tradície, ktoré posilňujú československé vlastenectvo a ktoré sa môžu stať oporou pri výstavbe socializmu. Takýmito tradíciami sú aj tradície bohatých a plodných vzťahov Čechov a Slovákov v minulosti, ktorých poznanie prispieva k bojovej jednote našich bratských národov.

XI. sjazd KSČ ukázal, že obdobie boja za výstavbu socializmu v Československu patrí k najkrajším úsekom dejín Čechov a Slovákov. Je preto jasné, že i slovenská historická veda musí čo najskôr začať spracúvať najvážnejšie otázky tohto obdobia. Pri skúmaní tohto obdobia sa z hľadiska historickej vedy mnoho zameškalo. Bolo by preto neodpušiteľné, aby sa v dohľadnom čase nesústredila pozornosť na štúdium tejto prevratnej epochy, ktorá priniesla slovenskému ľudu sociálne a národné oslobodenie a vytvorila mu podmienky všestranného rozmachu.

XI. sjazd KSČ určil v základných črtách ekonomické, politické a ideologické úlohy na ceste k dovŕšeniu socialistickej výstavby v ľudovodemokratickom Československu. Aj slovenskí historici pokladajú za svoju najplasteneckejšiu povinnosť dať všetky svoje sily na čím skoršie dosiahnutie tohto vznešeného cieľa.

(R)